

श्रीश्रीनिवासाचार्यविरचितं
जानकीचरणचामरम् ।

मुक्तावल्लिमल्लितारक्ततिथील्लेखनःस्थली-
सूत्रामोपलदर्पणप्रतिफलत्सीतास्पर्शितद्युतिः ।
अङ्गालंकृतिमैथिलीलितसमुन्मीलितकपोलस्थली-
रत्नादर्शविशालसकन्दनो देवः प्रसन्नोऽस्तु वः ॥ १ ॥
आयान्ती स्फुरदङ्गुलीयकहरिन्माणिक्यरदिमच्छदा-
दूर्वाचर्वणजातकौतुकमृगीपोतानुकम्पाकुला ।
मन्दस्मेरमुखाकालुष्यमधुङ्गजन्वुक्ताकर्षिणा
खेळन्ती मणिवन्धकीरशिशुना सीता कदा लक्ष्यते ॥ २ ॥
स्वर्वालाञ्जलिमुक्तमौक्तिकफलेर्जातालवाला सुधा-
संपृक्तैः सुरमिन्धुनिर्झरशतैः सिक्ताङ्घ्रिमूलमहो ।
अध्वान्तं सरयुतटीसुरतरोरङ्गे कृतालंकृति
काचित्काञ्चनकल्पवल्लिमवनेरुन्मीलितामाश्रये ॥ ३ ॥
स्मेरेन्दीवरसुन्दरां परिवृतामलोककोकश्रिया
राजच्छैवलमञ्जरीं नलरुहैरालोहितैर्मोहिनीम् ।
इन्दुसुन्दिलदुग्धमिन्धुविहरन्मोधुर्यसिन्धून्सुखीं
कामप्याकलये निरङ्कुशदयाकैवल्यकल्लोलिनीम् ॥ ४ ॥
उन्मीलितैर्मलोपरिस्थकमलश्रीविभ्रमं विभ्रतां
हंसोत्तंसवतंसहंसकचमत्कारेण चेतोहराम् ।

१. अयं श्रीनिवासाचार्यः कश्चन रामानुजो इति कीदृशोऽर्थोऽपीत्यत्र सति. एतदप्रणीतस्या-
स्य आमकीचरणचामरस्यैकं सटीकं पुस्तकं प्रायः शुद्धं मदीयं सप्तपञ्चादत्यथात्मकं वा-
राणशीतः पण्डितश्रीविजयानन्दशर्मभिः प्रहितम्. तत्र सारस्वतभूषुरकुलमन्दनायमानसु-
प्रसिद्धदिलाराजमाधवहरामङ्गणायननामकाकारानभिवर्तेः १९०४ मिते विक्रमाब्दे
प्रणीता टीकास्ति. अस्माभिरस्तु नात्युपयुक्तत्वाद्दीकामुद्रणमुपेक्ष्य टिप्पणत्रयमेव तत
उद्धृतम्. २. श्रीरक्तचिह्नम्. ३. माधुर्यसिन्धुः श्रीरामः. ४. मुलकमलोपरि नयनक-
मले. श्रीरवि हस्तकमले कमलं धारयति.

नृणां प्रेममत्तया कुम्भपरिप्लव्हीस्तनूः सिधरा
 कामसागरमोहमदमधुनी कामम्यावेक्षामहे ॥ ५ ॥
 अङ्गोन्मुक्तदृगाङ्गमण्डलगच्छतीशूषपातमत्तं
 हित्वा वस्त्र रम्यं तस्य शिल्पिकाः सैरं शिष्या गृह्णते ।
 कौशल्यासुकृतेक्षुपाकानचिरः सर्वसङ्कासरीषी
 पुण्यक्षीरविधायक एक धनदे नीषत्स जीवातुताम् ॥ ६ ॥
 यमिम्यौलसुनादिवेन्दुकणिका कल्याणमाश्रयते
 चामरेनोक्तवदीदिभूषणमणिमयः फलमोनति ।
 नायानौकेकसदमयः मारमरोज्यास्तुषारमयहो
 मैथिल्याश्चरणोत्तुल्लवचयः शय्यास्तु मञ्चेतलः ॥ ७ ॥
 मन्दारिन्दवमालुनानलसुरिजान्नरमैरितिकव-
 लन्दारादिसधुनि यस्य वदयोरिच्छन्ति मन्दारिकम् ।
 चिन्दानीदि त वक्ति ये प्रति तसाद्भारविन्दसुतः
 हिंदास्मेन लभेऽरेयिन्दनिलयापादारविन्दसकम् ॥ ८ ॥
 तमद्गर्षीन्द्राणीन्नुचसुसुखीनां शिरसि वं
 छुर्षु सिन्दुरं कविचम विदू रीक्षरमिकाः ।
 अवन्दा मन्दिन्दासिधुवनतन्म्याश्चरणयोः
 परागो मे रागोदयकुत्सरागो विधुनुशाम् ॥ ९ ॥
 रुचि तावच्चिन्तायणिसदृशि चिन्ताध्वनि गता
 पुनर्लभे येया वा मुनिविरमिषेया क्षुतिशतैः ।
 मया ज्ञानान्तामपत्तिणन्धिषा साधु गदितुं
 न शक्या ज्ञानवशाश्चरणगतमणिस्त्वधुषमा ॥ १० ॥
 लपति वाक्तेन्दुं पदकलपरदेकजिनयन-
 तादन्वेष्टां रोषमपि तदभिजातः प्रवृत्ते ।

१. मरुत शक्तेन, २. हृदयमण्डपः जीवसा, ३. रागो भक्तिमत्तः प्रेम, ४. फल-
 मारमरोज्यास्तुषारमयहो

तदानीं मानीमो जनकतनयापञ्चमशिक्ष-
 स्तदानींभिलूताः किल निवृत्त्यन्ति स निवृत्ते ॥ ११ ॥
 विराजन्ते चिन्तामणितदसि लक्ष्मीपदनस-
 प्रतिच्छायाशङ्कायापनय इव दर्शेन्दुमहिताः ।
 अमलेदम्बुसलव कविरिमानसदुस्मां
 तदा मन्तुः क्षन्तुं समुचित इति लोणिलुडिताः ॥ १२ ॥
 सकाशम्पारुष्यं नान्यथा एते चरणयो-
 ह्वरन्तोऽपि ध्यान्ते न खमणय इत्येव व्यगमिताः ।
 पुरसादेतेषामनिनिषद्वगम्भोजपरिप-
 क्षिमेषादुन्मेषं कथमितरथा मुञ्चति रमे ॥ १३ ॥
 चकोराणां प्राणान्वदति नवेन्दुच्छविनि
 वितन्वन्कोकानामपि निशि नवीनातपयिषम् ।
 मिलिन्दानां हेमान्बुलषनरजःप्रेम पदयो-
 न्मनानामारुष्यं तत्र जननि केवा न शरणम् ॥ १४ ॥
 उदञ्चन्मन्दारस्रवजितकुरविन्दाङ्कितमुक्ते-
 रपूर्वस्पर्शापीकनकनलिनापोहितदलेः ।
 सवर्णा सौवर्णान्बुजस्तदि निषण्णां कथमनी
 वचं विप्रः पद्मानुपमपदपद्याहूलिततिम् ॥ १५ ॥
 शुण्डाश्रेणीयं अदिनमहिनालोचनपथे
 शिलाशीला लोलानलिनमैलिनः कण्टकसमम् ।
 नवोष्णीतं वङ्गीभवति नवनीतं तदुत्तुलं
 परामर्शादर्शे प्रतिफलतु लक्ष्मीपदतलम् ॥ १६ ॥
 नलश्रेणीनेजीदृश उपनिषद्विश्रुतिमुप-
 स्रव श्रेणीशोणीकरणकुशलाभ्यनिकलाः ।
 यदेता स्रस्ताभिः सारजननि साक्षात्पिदपते
 तदुप्रेस्तालक्ष्मीकृतनयनदोषापहृतये ॥ १७ ॥

न मृद्वी गणिक्यावलिरपि सरोजं न विरज-
 श्विरं के कङ्केल्लेखरुणकचयः पङ्कजचयाः ।
 किमु स्यादेतस्याश्चरणप्रदृशं पद्मसते-
 रिति प्रेक्षे यावत्तदनुक्तत्वं तावदमृशम् ॥ १८ ॥
 त्वमेव त्वन्मूर्ते मृदुभिरभिनिर्माय जनकैः
 कैलाकरैर्हीनैर्मुलभटितमाणिक्यशकलैः ।
 पदाहुल्याकल्योर्नलदशकमस्याः सृजसि नै-
 रादोदन्वत्कन्ये तुलितमिव मन्ये तव नखम् ॥ १९ ॥
 चतुर्णां वर्णानां वरवमिदमेव स्मृतमहो
 चतुर्णां वेवानां विश्वमिदमेव स्तुतिपदम् ।
 चतुर्णामर्षानां प्रकटमिदमेवार्पकमिति
 ध्रुवं धूते राकाविधुमुति पंताका तव पदे ॥ २० ॥
 जपासाभिः कश्चित्कलयतु तिलासाय तैनिमा-
 दिमाः सिद्धीः सिद्धीभवतु मितयुद्धेरपि पुरः ।
 अतङ्गे तीव्रद्वलाद स पदपङ्केरुहतले
 समाजः सिद्धीनां तव चरण प्रवेति वदति ॥ २१ ॥
 विलोक्य अलोक्यस्थितललितमाणिक्यमसिलं
 परिध्रान्तो मातर्मुनिशरणयोस्तवश्चरणयोः ।
 अपरयन्तादृश्यं कविदपि न दृश्यं मम तदा
 तयोरेकान्योन्यं समजनि समत्वव्यवसितिः ॥ २२ ॥
 स्थलीं चुम्बन्मपाचदुलमुकुलश्रेणिपुगली-
 मुपान्ते निष्कान्ता निभृतविदलहाडिमदलात् ।
 भजेद्वीजश्रेणी यदि रेतुस्त्री तत्रियसखी
 भवेदुर्वीजाते तव पदसरोजाहुलिततिः ॥ २३ ॥

१. अशोक्त्य, २. तदीयप्रतिविम्बमेव, ३. शरीरारम्भकैः, ४. निर्मलाकारैः,
 ५. सामुद्रिकप्रतिद्विधविशेषः, ६. भणिमावाः, ७. हे निर्दोषे, ८. अद्भुतचिरम्,
 ९. रत्नवर्णो.

पदाम्भोजे भोजे^१ तव कुण्डिशचिह्नस्य निषेधः
 सद्गोकारहृन्दं कमलदलवृद्धाङ्गि निवसत् ।
 धृतीनामाद्यन्तस्थितमभिसुखं बाष्पयसुखं
 किमासां सर्वासामिह वदति तात्पर्यमिति नो ॥ २४ ॥
 दशेकाः प्रेमास्यै त्वदमरुपदाग्रे श्रुतिशिक्षा
 निमग्ना ज्ञानीमः किल नमश्चिन्तापङ्क्तिमिषतः ।
 नकारोऽयं काकुं धनयति सकारस्तु खेगुणं
 शिखाशब्दः शीर्षं रुचिरिति परंतु सारतु मे ॥ २५ ॥
 समानैः समानां स्मृतमनसां सर्वभुवना-
 म्भुवनानां साम्राज्यं मजदुपनतच्छब्दलितम् ।
 अष्टकुप्यालम्बे हृदयकमले तेऽङ्गिकमले
 कैलासे यत्कामं कथयन्मनोवाङ्मयं कैमलम् ॥ २६ ॥
 सकम्पा शम्पा न त्यजति जलदालीजवनिकां
 न संज्यान्तर्धीनादुचितवर्परं व्यापयति पुनः ।
 विमुञ्चन्त्यारुण्यं तरुणिकिरणास्तूर्णमनघे
 तत्रालोक्य श्रोत्र्याभरणनलचिन्तामणिरुचः ॥ २७ ॥
 सदाशान्ते यस्तैत्परिचरणशीलाचरणतः
 प्रहारं प्राग्भारं कमपि कुसुमानां कलयितुम् ।
 अशोकस्य लोकोद्गतकिसलयं तस्य विदुषां
 रमज्ञा सर्वज्ञे कथयतु कथं त्वत्पदसमम् ॥ २८ ॥
 सुशोदमोदश्चद्रसमुरतरोर्ध्वत्किमलये
 सुमलोमे प्रेमासननि यदि कलङ्केन विकलाः ।
 कलाः प्रालेयांशोः किल मधुकिहस्त्वत्परदपुन-
 र्भेदानां दृष्टान्तं दधतु समुधानन्दिनि तदा ॥ २९ ॥

१. रुचिर्गोप्येयं भोजवर्धने. २. व्याजेन. ३. दशोपनिषदः. ४. शब्दम्. वैधर्मि-
 तावत्. सशिक्षा वेदशीर्षोपनिषदः किं न, अपि तु मन्त्रेण. ५. विदुषः. ६. उभा-
 कातविहसतिर्तं कथयन्प्रकारं विकल्प. ७. जन्मान्तरे स्वदाराभनेन (उपवसीन्दयांदिबुधा
 युवातिस्तस्याभरणतः शब्देन. ८. चिदात्मकदलविशिष्टे.

मणीमुद्रोद्भूतस्फुरणपट्टच्छ्रवविशदः

प्रदेशिन्या श्लिष्टः शैशवदनया शैशवनया ।

धनुष्पायेः प्रपेशरि मनतु ते(?) रोजति भव-

त्पदाङ्गुष्ठे जुष्टभतुत्तुनिधिः प्राणचर्मैः ॥ ३० ॥

कृपारूपे आपासुषवितुनुक्ति स्वत्पदनसा-

त्कृपास्त्रोतबोधात्यनिशमिदमुद्भोतकपद्यत् ।

मितेन्दुर्यद्विन्दुः सृजति मुलसिन्धून्सपदि ता-

न्वदूर्मी निर्मेजन्त्यहह निलिला मुक्तिमहिताः ॥ ३१ ॥

चकोरश्चन्द्राङ्गु बुलकपति चिह्नपिणि यथा

तथा चन्द्रोऽपि त्वचरणनखचन्द्राङ्गुनिचयम् ।

चकामत्तश्चिन्ताचरणचमचण्डीशचिह्नुरे

क्षयाचान्तोऽप्यश्चत्ययमुपचयं तेन चतुरः ॥ ३२ ॥

यद्भोद्भोद्विदुरितगिरिदपोपशमने

शिरः शंभोरम्भोरुहनधनरम्भोरु भनते ।

सदङ्गा सा गङ्गा त्वेदिनसमरङ्गामनतला-

नुपङ्गात्त्वतुङ्गाङ्गिनरुचितरङ्गान्बहति कै ॥ ३३ ॥

करं हिम्भः शंभोरमरसरिदम्भोरुहधिया

सुधास्त्रोतःश्रोतस्त्रुतिरहिपतिः सर्वरसनाः ।

शिरश्चोर्विश्वं विसचयरसायधलयति

त्रिधां पूरे दूरादसृतनिधिपुत्रीपदत्तहाम् ॥ ३४ ॥

सुगङ्गागङ्गिण्यासुगगरनःपिञ्जरतनु-

र्ग्यवालास्यैरालम्बितनेत्रैःसृणालाङ्कुरलवान् ।

१. राजमहिषीतुल्यवेति भावः. २. नखचिह्नेन. ३. लोहिषिणामुदायेन अ. ४. र।
 ववदाचरति. ५. सालोक्तादिमुक्तिरूपाः. ६. त्वदीयध्यानेन प्रसिद्धस्य महादेवस्य
 मल्लकै. ७. त्वदीयमिगलमरङ्गं रत्नप्रमया सुवैसम्ये वृक्षाद्वनं सिद्धाकृतं तस्य मलेनानु-
 वृक्षात्सर्वथा. ८. वले. ९. वि. प्रसी. इति इति वाच्य. १०. सुवर्णमलकमुद्भूतजता.
 ११. विद्रुमकुलीयुक्ताः. १२. नखतुल्यानां सुपातानामङ्कुरलवान्.

मराज्जनां मालानुभरति किं नायकपदा-
 हुन्दीनां माल्यं गमिनिमराज्येऽक्षमिलये ॥ ३२ ॥
 इयं लक्ष्मी साक्षात्कृतमुकुरकण्डमुमफला
 शिलापङ्के पिष्टा जलदन्त्यकहोलिजलले ।
 परिक्षिता व्यक्तीभवदतुल्यकिः श्रुतिशिरो-
 विस्तार्य सौभाग्येश्वरि तत्र पदं रज्जयति या ॥ ३३ ॥
 जम्बीपद्मप्रलाहितभवदलकाङ्क्षिमलिनं
 दयाहित्रे हिता विरचयति यां कामपि महीन् ।
 अहं तस्याः पांशुः कथमहह भूयासमथवा
 कुतो न त्वां मन्त्रैर्यदि कुलिशपञ्चैश्च(?)दलनम् ॥ ३४ ॥
 तुरैर्मुक्ता मुक्तास्तवकनिकरास्त्वचरणयोः
 सुरः सोमसोमा इव सपदि तत्तज्जुवनतः ।
 उपेतास्त्वामेते शरणममले त्वत्पदमुद्ध-
 त्तरोजानामोजः क्षपणकृतमागः क्षपयितुम् ॥ ३५ ॥
 किमेतौ लौहित्यान्धुपिसमुदिता विद्रुमतक
 प्रचलाबाहोस्निह्यग्निरसालस्य सरसौ ।
 प्रसस्तिस्वर्वापीकमलमुकुलौ किंस्तिदतुलौ
 हरेराङ्गादिन्याः किमुत चरणौ तर्पकणौ ॥ ३६ ॥
 यदप्ये प्रत्यक्षं प्रलज्जमेजतामेश रसना-
 प्रसिद्धः सैनद्धो भवकिसलयः पैलवतया ।
 यदस्यैतस्यैवरेसनपि त्वैकापि न तुल्य
 तदप्येतद्वप्यं क्रयमपि तुल्यकोटिकलितम् ॥ ३७ ॥
 सैशान्ती यां शक्रोपलशकलचक्रांशुलहरी-
 सवर्ण्यं वेणी कलयति वलच्चैवल्लभिम् ।

१. मरुज्जनाम्, बहुवारं पश्यतामिति यावत्. २. जम्बीपद्ममधिकमुद्यतः. ३. पदः
 पादस्य लवतया लेशत्वेन रसराप्रसिद्धो जिह्वाकाः. ४. एतेरसमेतदिवम्. ५. 'वेणी
 शीर्षं पश्यन्ते' इत्युक्तेः याणि रसमयीन्मुक्तान्.

सृशन्त्यङ्कं प्रेमाङ्कितविरचितं कुङ्कुममयं

प्रिये विष्णोः पार्ष्णिः कमकनलिनीकन्द इव ते ॥ ४१ ॥

मदमे माञ्जीकममदरकः किं पिकवधु-

कठः किं बलक्याः कणितमपि किं पङ्कजदशाम् ।

कगन्त्येवं रेनि ज्वनयितुमिमाः सर्वकथां

शरण्ये किङ्किण्यलाव चरणयोः किङ्किमिति किम् ॥ ४२ ॥

कैरीचूराकीडकिदशतरिनीसर्पनलिनी-

समोत्तसो हंसः सृशति न शुचिं त्वत्पदगतिम् ।

नदान्योऽयं पुष्पंयनिचयसंबन्धमलिनः

सृशेदम्ब सान्धेरमकुलमणितां तव कथम् ॥ ४३ ॥

अहिद्वारि द्वैयातुरसुरपतिप्रसूयमलभु-

च्छदम्बे संबद्धाञ्जलिबलितपौलि स्थितमति ।

चकोरीभूषांस्तो किमपनिकिशोरीचरणयो-

नेत्रेन्दूनामंशून्सवतु वसन्दूरममिशत् ॥ ४४ ॥

महःसिन्धु पङ्केरुहकुमुदबन्धु विभुवन-

प्रदीपौ यदीतो भवत इव लघोतपुधुको ।

अशेषस्थानेषु भुवमुत्तमिदोपं विदधती

विचिचिचीपुत्रीपदरुहवतिर्मङ्गलमयी ॥ ४५ ॥

सुधाकेनच्छायासचितसिनयेन प्रियसली-

शौर्ष्या पर्वङ्गान्तिकमुपसृता केसरविषम् ।

सृशन्ती स्मेरं ते वदनमवलोक्यार्निमति सा

पदे रेसाराजी तव जयति राजीवनयने ॥ ४६ ॥

३. विष्णोरङ्कं सृशन्तीति पार्ष्णिनिचोपपत्तम्. २. प्रेमाङ्कितानि प्रेमलिङ्गितानि क-
थाणि विरचितानि यस्मिन्शङ्के. ३. केसरवन्ध्यासम्. ४. माञ्जीका अमराः. ५. कि-
ङ्किमिति किङ्किर्यशब्दानुकरणम्. ६. चकोरी वेदः संभुरूपस्तुङ्गायाम्. ७. पौकतास्ता-
पमौ मयीवः. ८. मयतीति स्मेरः. ९. उपवीता. मयती पादव्यासात् पादस्थाने कृतम-
लातीनयनं विदधति तन्त्रकाः. १०. प्रणामसदृशमयीति भवते.

यथापश्यत् पश्यन्मममणिं वसुं श्रीः केशवपते-
 र्देव्यैरहदायाः पद्मिनीमयजानपतिवत् ।
 पश्येन्नोमे नमो हिमवत्हिमांशुप्रपन्नयो-
 निनीना सेदानीयपि न पश्यीं गेहलि दशोः ॥ ४४ ॥
 सुमुहः स्वां मेघाभेद्विजगल्लुगं स्वां मणिगणः
 कन्दं सुनांघ्रिः कुतमपि सुपर्णतिविरहम् ।
 कश्चिर्वा कुर्वीत मतिममिदंरिपमिति भूदां
 विन्दुदाहृदयत्वं तत्र भजति गुह्यतः किमु रमे ॥ ४५ ॥
 मिलिन्दत्वं विन्दे यदि समुपनीनन्दिनि तदा
 स्वदीयाद्विच्छायापिनसममवाह्यन्त्र रजसा ।
 परिज्वलः शैधव्यतिरहस् यां यां विदामिवा-
 दहं तस्यां तस्यां दिशि तदनुगः स्वामकुडुगम् ॥ ४६ ॥
 पदौरः स्वां कस्यमपि भुवि यदि भीरपिचुले
 तदा केनिहन्त्याः शुभपरशुभिः सण्डश हगम् ।
 सुखेकुर्मा धैर्यावुगि कपदि नजेदुरपरे
 धर्माग्न्या धीरं तत्र पदरहे केदपि कृत्स्नितः ॥ ४७ ॥
 निशिपन्नीहलाहूतिशक्तिदानाद्यप्यशक्यो-
 विद्याग्रेसन्तोकेतरसधुस्तंनकेवधुरम् ।
 विहारधर्माहीरच्छादिकुलसुखापसवविन
 सदीप्यै धैर्यहीनरणावतिनद्वन्द्वरत्नितम् ॥ ४८ ॥
 यदुन्मेधे मेपास्तवति गिरिजाकान्तिदुवः
 कैलङ्गं देव्यैकुं तल्लिनदयनः पञ्चमनिहः ।

१. आम्बुका मीनानी पद्मवन्ती परादिवाग्मेहेषु द्वितीया मयति. सा च चरपद्म-
लनमलमयति मयति, मय मयिनीति आषट्. इत्येवमावस्थायाः परम्परानम-
नापदाने विरोधिता मयवती मयत्, प्रयुजते हि लोकाः—अथ मय चरपद्म ललमय-
नत् इति. मयामयुग्मयोर्मये आम्बुका मयिनीका मयवती लज्जया विरोधिता लिङ्गतीति
मयः. २. आयुः. १. चर्मनय यागहोमयोःपदगुणान् वरुणी योजयेत्. ४. मयिनीका
५. मयिनीका मयवती लज्जया विरोधिता मयवती लज्जया विरोधिता मयवती लज्जया
६. मयवती लज्जया विरोधिता मयवती लज्जया विरोधिता मयवती लज्जया विरोधिता
७. मयवती लज्जया विरोधिता मयवती लज्जया विरोधिता मयवती लज्जया विरोधिता

न वैश्वीयान्कनोपपत्तुं जगतां मत्तुमशक्नि
 ब्रह्मणा मल्लीमयैर्निर्गाराणो जीवहरिणम् ॥ १२ ॥
 भगवन्मन्त्रचित्तं योजितुं ह्यसमन्तादनुदये
 विपश्चीं न्यं चोत्तं प्रविशति पितृषोऽहं वदाम् ॥
 शुभोऽभ्यस्तथा पदयत्नान्तिष्ठन्महो पञ्जरमुत्त
 जगन्नातुः-(२): प्रातः स जयति भवतु पुनरथः ॥ १३ ॥
 नक्षत्राद्याधीनास्तस्य दश कल्पन्तेऽङ्गिनाशिव्याः
 कल्पेर्नृते मृत्तामदपि नक्षत्रास्तस्य यैरथः ।
 दिशि सत्त्वां यत्नां मनुदिदममर्शां प्रकल्प-
 त्वपूर्वेन्दुं सर्वेऽप्यभिरुचिं यो विद्वतिज्योत् ॥ १४ ॥
 मर्गजिह्वकस्यां दशदश वर्णोक्तो वदति न-
 त्पण्योऽं विच्छातीकृतवद्विज्ञानवर्तिने ।
 नक्षत्रां ज्ञातव्यं प्रतिपन्नमर्थं वदति कुली-
 मनीषः सर्वेषां फलवत् इवास्मत्परायणः ॥ १५ ॥
 सतःस्थुर्नैर्मस्वजनवकुलं हिऽङ्गिदमर्ग-
 मुनिः कश्चित्कश्चिन्मपि शिरसि दृश्यो मतिफलम् ।
 स एव श्रीशेषः शिरसि शिरसि त्वत्परमरो-
 मरेये साकम्प्यं दश वश वर्णीन्विजति शुभात् ॥ १६ ॥
 विनाहे वैदेह्याः पदहहमहःपाठकफल्दः
 कृशानौ सैकान्तास्तद्वन्नि किलान्यं वैशक्तः ।
 पादिभ्यामुं सामन्तविरपि रचिर्वायं वदते
 वचोर्न द्विर्नेन्दुः समिदमनुसृत्य प्रसरति ॥ १७ ॥
 सूर्यसम्पत्तिभ्यामपि सपि मुनिर्यः कथयति
 प्रियं श्रवणपुष्पीदुहितरिदमङ्गुलं वदाम् ।

१. नक्षत्राणाम् गङ्गा, २. शिवो वाते यथा फलमिष्टेयं ब्रह्मणा तं सर्वेभ्यो इति वदति
 तथा, ३. सर्वेभ्यो वेदेभ्यो नन्दस्य गोपना कलाः कल्पयति तां विद्वताः, ४. कश्चित्क-
 शमवुच्यते ॥ १२ ॥ १३ ॥ १४ ॥ १५ ॥ १६ ॥ १७ ॥

[illegible]

१. आन्ध्रप्रदेश का कृषि विकास कोशिका, २. आन्ध्रप्रदेश प्रायद्वीप विकास, ३. उपाय

पञ्चमं पुत्राणां पञ्चकस्यस्य स्त्री विमलस्य-

कथयन्तं प्रजापत्यं प्रमदन्ति मन्त्रजास्य जगत्पाम्

अवीणं तत्रापि नमयन्ति शिरो यः कृत्स्नम्

म का विदित्वा विद्यानन्दं बहुतरा नन्दने मतः । ६१ ॥

पञ्चमं पुत्राणां पञ्चकस्यस्य स्त्री विमलस्य-

विदित्वा मन्त्रजास्यममये भूमिमुत्तमा,

पञ्चमे पुत्राणां पञ्चकस्यस्य स्त्री विमलस्य-

प्रदत्ते केवले विरचिते मन्त्रे न मन्त्रहिमे ॥ ६२ ॥

न मन्त्रावन्त्राश्च स्त्रीविमलस्यममये भूमिमुत्तमा-

नन्दनेना विन्तां कन्मकुन विन्ताविमलस्य

विन्ता विन्ता विन्ताविमलस्यममये भूमिमुत्तमा-

यद्विदित्वा मन्त्रजास्यममये भूमिमुत्तमा । ६३ ॥

मन्त्रजास्यममये भूमिमुत्तमा विन्ताविमलस्यममये भूमिमुत्तमा-

मन्त्रजास्यममये भूमिमुत्तमा विन्ताविमलस्यममये भूमिमुत्तमा-

मन्त्रजास्यममये भूमिमुत्तमा विन्ताविमलस्यममये भूमिमुत्तमा-

मन्त्रजास्यममये भूमिमुत्तमा विन्ताविमलस्यममये भूमिमुत्तमा । ६४ ॥

अमि नूनं मन्त्रजास्यममये भूमिमुत्तमा-

मन्त्रजास्यममये भूमिमुत्तमा विन्ताविमलस्यममये भूमिमुत्तमा ।

मन्त्रजास्यममये भूमिमुत्तमा विन्ताविमलस्यममये भूमिमुत्तमा-

मन्त्रजास्यममये भूमिमुत्तमा विन्ताविमलस्यममये भूमिमुत्तमा । ६५ ॥

मन्त्रजास्यममये भूमिमुत्तमा विन्ताविमलस्यममये भूमिमुत्तमा-

मन्त्रजास्यममये भूमिमुत्तमा विन्ताविमलस्यममये भूमिमुत्तमा-

मन्त्रजास्यममये भूमिमुत्तमा विन्ताविमलस्यममये भूमिमुत्तमा-

मन्त्रजास्यममये भूमिमुत्तमा विन्ताविमलस्यममये भूमिमुत्तमा । ६६ ॥

१ कल्पवृक्षपुष्पावने २ मृगा मन्त्रजास्यममये भूमिमुत्तमा ३ मन्त्रजास्यममये भूमिमुत्तमा ४ कल्प-
वृक्षपुष्पावने ५ मन्त्रजास्यममये भूमिमुत्तमा

विशेषेति चित्रा न्यस्तमन्त्रद्वारा वा ।

इति श्रुत्वा तन्त्रद्वारा वा वाच्यं वाच्येना

विशेषेति चित्रा न्यस्तमन्त्रद्वारा वा

मन्त्रेण वा वाच्येन वा वाच्येन वा

वाच्येन वा वाच्येन वा वाच्येन वा

वाच्येन वा वाच्येन वा वाच्येन वा

विशेषेति चित्रा न्यस्तमन्त्रद्वारा वा

मन्त्रेण वा वाच्येन वा वाच्येन वा

वाच्येन वा वाच्येन वा वाच्येन वा

वाच्येन वा वाच्येन वा वाच्येन वा

मन्त्रेण वा वाच्येन वा वाच्येन वा

वाच्येन वा वाच्येन वा वाच्येन वा

वाच्येन वा वाच्येन वा वाच्येन वा

वाच्येन वा वाच्येन वा वाच्येन वा

मन्त्रेण वा वाच्येन वा वाच्येन वा

वाच्येन वा वाच्येन वा वाच्येन वा

वाच्येन वा वाच्येन वा वाच्येन वा

वाच्येन वा वाच्येन वा वाच्येन वा

मन्त्रेण वा वाच्येन वा वाच्येन वा

वाच्येन वा वाच्येन वा वाच्येन वा

वाच्येन वा वाच्येन वा वाच्येन वा

वाच्येन वा वाच्येन वा वाच्येन वा

मन्त्रेण वा वाच्येन वा वाच्येन वा

वाच्येन वा वाच्येन वा वाच्येन वा

कृताधीनः कश्चिद्विभक्तः समीपः सङ्गच्छते ।

मु^३कतुं को वा मृहयतु मश ष्वे इडहमे , ७७ ॥

स्यैव ब्रह्मज्योतीर्निद्राशुतिर्बुद्धिर्यद्विचक्षणम् ।

मुनिवृत्तः दण्डनद्वयमन्त्रादिभिः ७८

अविद्वन्मुक्तं युष्मा केषचयनि वृत्तं तद्विरचम्

नियुक्तं मुक्तानामपि पुनर्विज्ञानेतिदमिति ॥ ४९ ॥

प्रथमपुरस्कारमन्त्रिचमगाव्यो यम गिरासु

श्रियोऽनन्तस्य संख्यावदभियन्तद्वयम् ॐ नमो ॥ ८० ॥

पञ्चाध्याय्यध्यायः नमोऽस्ति नमो ह्यस्ति नमः

न किं गृह्णन्वादि त्वां मम कुर्मालक्ष्याम्यहं हुते ॥ १५

पञ्चान्यासेनै केनककर्षालिन्याकनपभं

स्त्रियामाक्षरिणः कृतकृत्यकर्मणश्च विजयते ॥ ८७ ॥

१. भोजनान्नादन्नसंयुक्तं रज २. जगु ३. मुक्तापरीक्षास्थिति वेदुषष्ट
४. बोध्यः सामर्थ्येनस्वेष्टिकारः

कचयेऽन्ता तत्तन्मन्त्रं यद्वक्तव्यं प्रियव्रते ॥८॥

१. मुख्य अङ्ग देवदेवी शिवजी २. गणेश ३. भक्तः महाशक्ति शैव ४. सुप्रसन्न-
द्विभक्तः श्रीमान् ५. शुद्धाष्टोत्तमस्तु ६. महाशक्तिशक्त्यो ७. पादपद्मे.

अमरोगक्षेपौ मनेकममर्त्तामान्तिनये

त्वदादि पादाब्जे बहत ईनके रत्नकक्षये ।

मम प्रेमप्राणाक्षपि बहत एते पुनरहं

बहाम्बेनौ नम्यादिह मम समानोऽस्तु कतमः ॥ ८९ ॥

बहिर्दृष्टे लीलागृहगमनवेलासु वसुधा-

दृष्टिवेत्यद्विभे भिन्नविकल्पां मा कल्पयताम् ।

दिना नौ किं वास्यः पदकिमकपी द्रष्टुमपिको-

त्युक्तानां लोकानां जनयतु तिनोदं नयन्धोः ॥ ९० ॥

परिप्लवते मुक्तावलिभिरभिनम्येऽद्विकवधे

नयन्तो दूरेण प्रणयरसपूरेण तरलाः ।

मुपवांसः के नो पञ्चतस्रविशेषान्तरतां

सुवन्तो निन्दन्ति विदशापथीं रामवसिते ॥ ९१ ॥

उपसर्गोत्तीर्णत्रिदशपुरपूर्णेन्दुवदना-

कलिलस्तस्वर्णाम्बुजनवरनखर्णवसुते ।

त्वद्विस्तृकपीडाक्षिपु परिधिभूते दृष्टिप्रयं

सुदृष्ट्वा तद्रागं जगति सविभागं वितरति ॥ ९२ ॥

पुरा पश्चात्पार्श्वे प्रणमदमरान्तर्गतगमा-

नरापर्णापर्णारमणतिलकार्देन्दुकिरणैः ।

चतुःश्रोतःपूर्णं तव मेविधुरजासुतमये

मधर्णं स्वर्णाद्रेः सवदमसिन्धोः प्रतिदिशम् ॥ ९३ ॥

पुरो नम्रान्कन्त्रोत्तमरमणपत्न्यश्चतुपमा-

सगुहाममं ते सृशतु क्षवर्कं मा सृशतु त्वा ।

परं त्वेकानन्तलव चरणपीठं मणिप्रयं

सृशत्येव स्रुत्ये प्रसरदसुरागोभिन्निकरम् ॥ ९४ ॥

१. इमे पादाब्जे. २. कुत्रां तिसा किं नष्टु तिनोदं जनयतु. ३. सुधीः. ४. बहाम्बेनौ-
नम्याचितम्.

इरोदधत्वाऽहममुमचयो यचरणयो-

ने सीधे स्थेमाने गहनि महसोर्भात ईनरः ।

तुनामानां तामामवि शयपुटैश्चुम्भितकचो

तयन्त्युर्वीजाते तव चरणपीडस्य चरणाः ॥ ९१ ॥

तपस्तप्तं पक्षैः पयसि गलितं केवलह्रिते

दुरावा तप्यामां दुरपुरभूयणिवदचो ।

दुरदृष्टां पुनैरदृष्टं महयामश्च चिह्नितः

पुदीभूतैः सृष्टास्तदुचरि मवत्पीडचरणाः ॥ ९२ ॥

शियो लीलाहर्म्यात्पद्कनठ उन्मीलति मत्त-

द्विर्द्वेष्टत्यासीनानुपमि करमासीकचिह्नितः ।

निधीता कीलाव्यशवशवदकैर्यकुपयय-

हुतं मुक्ता हुक्तं तदपि शशिहृत्यं विनुशयम् ॥ ९३ ॥

तमस्तो विन्यस्तान्त्रय चरणयोः प्रेमसितिके-

नेरोऽनुम्यां मूल्योन्मिलननिनिषेचोचरि पुनः ।

तयान्मीयासायाह्विषु च त इमे मुक्तेतव

पुनर्भावां भारं ददति नमसो गृहीति मयम् ॥ ९४ ॥

अयः स्पर्शस्पर्शात्कनकमिव मुक्ताकचचितं

पदस्पर्शतीर्षितं तव भवति माणिक्यमनवम् ।

विमुक्तं यन्मुक्तामयमिव पुनर्भाति स यव-

स्पर्शान्मां विमोहाद्वृत्तिमपिशोषोऽस्य वरदे ॥ ९५ ॥

सदृशेणाप्यक्षां तव चरणयोर्वीक्षणविद्य-

वतृप्तः संसृष्टानिर्दरमणि ईकसंभवति ते ।

महेन्द्रो मायायिः पुरुषपुरभूद्वन्तु च वर-

स्पर्शद्वी संक्रान्तौ संहिरपि गिरां पदयति बहिः ॥ ९६ ॥

१. दुरोदधत्वा. २. पुष्पापकचिह्नैः सेवितः. ३. तव कण्ठकलीकुर्वन्तीत्यर्थः. ४. वि-
हामनोपरि. ५. स्पर्शो नाम शक्यत्वविशेषो यत्तत्प्राप्तोऽस्य पुनर्भावः. ६. तमायाम्.
७. इतः प्रभू रामः. ८. इन्द्रो नेत्ररूपो भवति.

मुमोहोचस्युताननमितमहसच्छदलैता-
 सहस्रं संक्रान्तं नणिमयभवन्मण्डपभुवि ।
 सहस्रं शेषाणामिव धरणिमूलोनतशिरः-
 सहस्राणां स्रोतुं तव पदमिदं कौतुकमिदं ॥ १०१ ॥
 अहो पूर्वपूर्वामरगुरुयुगं तेऽद्वियुगलं
 न शक्नोति स्रोतुं कलियुगमनेः कात्र गणना ।
 प्रलापं श्रुत्वा मे तदपि नक्तकोटीन्दुशकल-
 प्रमानालब्ध्यानाद्भवति मुदितं वत्सलमिदम् ॥ १०२ ॥
 मनोभूवापाक्षीसमहरसृगाक्षीचरिषदो
 इशः सक्ता नक्तदिवमवनिजे त्वेन्नियदृशोः ।
 तपोस्तामद्वापस्तव नयनयोस्त्वत्तयनयो-
 स्तवैवाङ्गयोस्तस्मान्मम हृदयमवैव रमते ॥ १०३ ॥
 निदानन्दा मन्दस्मितदमितराकेन्दुशतकां
 मुकुन्दाङ्गे लम्बां सुस्रणरमममाम्बरधराम् ।
 एकुरजासामुक्तामुरसि नयहारेण मधुरां
 तडित्काक्षीं काचित्समरत वतुराभ्यारुचरणाम् ॥ १०४ ॥
 दुकूलेनानूढापि पिहितमानपुरमहि
 स्वरूपं तेऽनन्ते चरणयुगलं मुक्तमनुलम् ।
 नक्तज्योतिःस्रोतः सुरमुकुटारजाशुनिकरा-
 त्परावृत्तं रत्नाशुक्रमिव विचत्ते पुनरिदम् ॥ १०५ ॥
 शरओत्तमानालोज्ज्वलमपि दुक्कलं विजयते
 यदङ्गानां सङ्क्रान्तपदि रजनीरञ्जितमपि ।
 पुनर्यस्या हास्यैरमृतसरसीकेन सहस्रं
 श्रियः पद्माम्यस्याश्चरणकिरणैर्विश्वमरुणम् ॥ १०६ ॥

१. मुमोहोचः पुष्पमयवितानम्. २. मुकुलतालहसमितयः. ३. पूर्वामरा रीताः,
 अपूर्वामरा रीताः. ४. रामचन्द्रनयनयोः. ५. रामनयनयोः. ६. हरिश्च. ७. चन्द्रेव.

सुभाषीचीचीकरणीपुण्यादाहकक्षा-

तरङ्गरुक्षभरणशरणं मित्रं कुपणम् ।

मम प्रज्ञावाचीप्रवचनवहास्यान्दुनयने

पदन्धसं कुर्यात् सरोजिनिकामसमन्नि ॥ १०३ ॥

विमानाधलानाः शतदशकमुक्तानयन्तः

ममायामाभानि त्रिदशमरिदोहा इव तव ।

प्रमामिनीचीभिलष नवमचूत्तामृतनिधे-

विशोलेः कल्लोलेः सह परिमिलन्मो रमनिधे ॥ १०४ ॥

सुराः सर्वे वर्षाक्षय चरणमूले सुरवरो-

सखमासीना मूलेऽनुचितमिति मत्वा सुरवरः ।

मवन्मखावल्याद्भुवि विविधरत्नेषु बहुधा

विशान्द्राश्वितं चरति चक्षुरीः परतरे ॥ १०५ ॥

कपिद्वारा वारामुपरि जलधेः सेतुसंधि-

वैपीद्वारा वाराधरसुरुचिरानेन रचिता ।

मेघा द्वारा नारायणविधुमुत्तीरसूतिरियं

भक्तद्वारा सौराश्वयुद्धधरानेन विहिता ॥ १०६ ॥

प्रकृत्या मृत्योऽहं क्षमन इह मामन्वतिक्रमो

मनश्चक्रे पीठं हृदयशतवर्षं विरुजितम् ।

द्विमानं मज्जासौर्ज्यद्वहनहंपूर्वमन्तो-

र्वजः स्फुरितं भीत्यरुणचरणबोध्यावरमिदम् ॥ १०७ ॥

प्रेमरसरवितासरहंसदण्डमण्डितनुपासकगुह्यैः ।

नृक्षतां दशनुखप्रतिमह्वल्लभाचरणचामरमेतत् ॥ १०८ ॥

इति श्रीवैद्यनाथचरणचमिकाचमोत्तराध्यायः समाप्तः सिद्धान्तचिरायाणामिदं दुरीत-

श्रीश्वेशचरणचमिकाचमोत्तराध्यायः समाप्तः